

Fylkesmannen i Vest-Agder

Embetsledelsen

Saksbehandler: Britt Møll Abrahamsen

Deres ref.:
Vår ref.: 2005/2797

Vår dato: 31.10.2005
Arkivnr: 321

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

KOMM. OG REG. DEP

02 NOV 2005

05/1594-69

650.0

Avd. KO / KJ / DV

Høring: NOU 2005:6 Samspill og tillit - om staten og lokaldemokratiet

Innledningsvis vil Fylkesmannen gi uttrykk for at den foreliggende NOU på en god måte belyser forhold mellom kommune og stat og hvilke konsekvenser dette har for lokaldemokratiet. Det er levert et viktig bidrag til en mer nyansert debatt om lokaldemokratiets vilkår, bl.a. knyttet til spørsmål om lokalt handlingsrom, rettighetslovgivningens betydning og virkningen av en fragmentert stat. Utredningen viser til det grunnleggende dilemma som oppstår for det kommunale handlingsrom når verdier som lokaldemokrati, rettssikkerhet, effektivitet og velferdsstatens idealer skal "balanseres" med statlig politikktutforming.

Utredningen bærer naturlig nok, preg av kommisjonens sammensetning. Den henter i stor grad bidrag fra det akademiske miljø, samt fra sentrale representanter fra kommunesektoren. Dette gjør at utredningen på enkelte områder kan fremstå som noe tvetydig. For Fylkesmannen har utredningen ført til drøfting innad i embetet og vi vil i vår høring i hovedsak knytte våre kommentarer til de av Kommisjonens vurderinger som er av størst betydning for fylkesmannsembetene.

Fylkesmannen i Vest-Agder støtter mange av de forslag kommisjonen fremmer; ikke minst de som tar sikte på forbedring av sentrale samordnings- og styringsmekanismer. På dette punkt har kommunene og embetene felles interesse.

Vi viser også til uttalelsen fra Fylkesmannen i Vestfold som har gitt en meget utfyllende høring til utredningen. Våre synspunkter sammenfaller godt med oppsummeringen av hovedpunktene fra Vestfold slik disse er formulert i punktene 1-7 innledningsvis i uttalelsen, og vi slutter oss derfor til disse. Vi vil i tillegg kommentere enkelte forhold med bakgrunn i våre erfaringer fra Vest-Agder.

Forholdet mellom stat og kommune analyseres ut fra en integrasjonsmodell. Vi deler kommisjonens understrekning av at det må satses på partnerskapsstrategi og dialog. Kommisjonens eget syn er at koplingen mellom det nasjonale og det lokale demokratiet er blitt stadig viktigere. Fylkesmannens oppgave er bl.a. formidling av statlig politikk til kommunene, men like viktig er tilbakemelding til sentrale myndigheter om konsekvenser av denne politikken for kommunene. Når embetet, sammen med, eller på vegne av en/flere kommuner, tar opp lokalt formulerte spørsmål, ofte i tilknytning til observerte, utilsiktede virkninger av regelverk og ordninger eller i form av forslag til virkemiddelforbedringer, er mangel på reaksjon fra departementssystemet et problem. Vår erfaring er at denne lokale korreksjons- og innovasjonskraft i for liten grad utnyttes som ressurs.

Kommisjonen er opptatt av fylkesmannens roller i forhold til samordning, dialog og tilsyn.

Samordning

Vi savner erfaringsinnhenting og dokumentasjon fra embetenes samordningspraksis og utvikling av kommunedialogen fra de senere år. Vår antakelse er at det skjer mye i fylkesmannsregi for å samle trådene i en sprikende sentral stat. Fylkesmannen i Vest-Agder har sammen med andre regionale statsetater gjennomført regelmessige kommunemøter samt utarbeidet samordnet forventningsbrev til kommunene. Tilbakemelding fra kommunene er at dette har vært nyttig samordning av statlige krav og forventninger. Vår erfaring er at dette bidrar til å lette kommunenes situasjon og tydeliggjøre lokalt handlingsrom, samt styrke lokal handlingskapasitet og handlingsevne. Dermed understrekes embetenes funksjon som knutepunkt mellom de to demokratiske nivåene. I det omfang staten bruker kommunene til å tilpasse og gjennomføre nasjonal politikk på lokalt nivå, er fylkesmennes rolle som kanal for dialog og bindeledd av stor betydning. Den nasjonale politikkenes legitimitet og forankring lokalt mener vi betinger en stat som er til stede, synlig og tilgjengelig regionalt.

Tilsyn og dialog

"Fylkesmannens ulike roller står i et spenningsforhold til hverandre. En utvikling av fylkesmannens rolle som dialoginstans kombinert med tilsynsrollen kan resultere i en uheldig rolleblanding". Denne synsmåten har dominert debatten de senere år, og vi mener den bør nyanseres. Fylkesmannens mange forskjellige roller vis a vis kommunene – politikkformidling, kontroll, tilsyn, klageinstans, veiledning, samarbeid, rapportering osv. krever bevissthet, tydelighet og balanse. Et hovedpoeng er likevel at de ulike virkemidlene fungerer sammen mot felles mål for stat og kommune. Med tydelighet og rollebevissthet kan tilsyn utmerket godt kombineres med andre virkemidler fra Fylkesmannens side for å fremme lovens formål og kommunal etterlevelse av regelverkskrav. Tilsyn er bare ett av flere virkemidler for å oppnå slike mål. Vi er glad for Kommisjonens understrekning av dialogbehovet mellom stat og kommune på velferdsområdene, men tror altså ikke at en organisatorisk splittelse mellom tilsynsfunksjonen og øvrige funksjoner ved embetet vil være et skritt i riktig retning. Fylkesmannens erfaring er at tilsyn, sammen med øvrige ordninger knyttet til klage og kontroll, rapportering osv, gir et godt grunnlag for veiledning, dialog og felles læring.

Samfunnsutvikler

Vi har merket oss at *"kommisjonen mener at det ikke er samme behov for dialog og rådgivning når det gjelder oppgaver som har med kommunenes rolle som samfunnsutvikler å gjøre, eksempelvis planarbeid, næringsutvikling, miljø og landbruk"*. Samfunnsutviklerrollen betinger nettverksarbeid og vi mener at fylkesmannen må være en av partene her. Det er sterke statlige interesser i en tett kontakt med kommunene i forhold til samfunnsutviklerrollen. Erfaringene fra Vest-Agder viser dette tydelig; både i forhold til arealplanlegging, miljø og landbruk. Samfunnssikkerhet og beredskap er et typisk felles interesseområde, av stor og økende betydning. Arealknapphet, lokal strandsoneproblematikk og et mangfold av kryssende interesser gjør det i vårt fylke vanskelig å tenke seg at statens interesse for å følge opp utviklingen vil avta. Fylkesmannens rolle er å sikre vedtatte overordnede nasjonale interesser og samtidig være tydelig på det handlingsrommet kommunene selv har. Dette går godt an å kombinere, når oppdraget er tydelig. Fylkesmannen vil videre vise til at en de to siste årene gjennom prosjektmidler fra KRD har hatt særlig fokus på å understøtte moderniserings- og omstillingstiltak i kommunene. Vi har hatt gode erfaringer med denne satsingen, og mener at embetet har ytet et viktig bidrag ift å få frem gode kommunale tiltak.

Kommisjonen anbefaler ”at fylkesmannsembetets rolle i dagens forvaltningssystem bør gjennomgås og utredes nærmere, herunder hvordan rådgiver og dialogfunksjonen skal utvikles og skilles fra kontrollfunksjonen på en god måte”. I et endrings- og fornyelsesperspektiv mener Fylkesmannen at en slik gjennomgang av fylkesmannsembetets rolle kan være nødvendig. Vi har imidlertid påpekt at foreliggende utredning i for liten grad har trukket veksler på embetserfaringer. Dialog- og kontrollfunksjonen bør drøftes bl.a. med utgangspunkt i de merknader som er anført i denne høringen – hvor det ikke fremstår som naturlig å skille dialogrollen og kontrollfunksjonen organisatorisk.

Med hilsen

Ann-Kristin Olsen

Saksbehandlers telefon: 38 17 67 47